

חוברת ח

קורל

הרצאה

קרובנין

בישראל ובתפוצות

קול יוצאי קרמניץ

חוברת מס. 8

חל-אביב, ג' מנחת אב תשל"א
25 ביולי 1971

תוכן הענינים

עמוד מס'

1	- חנוך רוכל (ז"ל) ויצחק ביברמן	יובל העלייה החלוצית מקרמניץ
3	- דוד צוקרמן	השהירו השמיים על פני העיר קרמניץ
6	- מחנך חוברת של קיבוץ חל-יוסף	חנוך רוכל
9	- רחל גבע - בריק	אלעזר בריק
11	- יהושע גולברג	יצחק ברץ
12	- שם. סייטלמן	קלרה שניידר
13	- מנוס גולדנברג	אליהו שימריס
13	- י. רוכל	<u>פ ס י פ ס</u> (הכלל והפרט)

לדוד רפומורט היקר
בסדר ווחיקים
אורחים מהו"ל
יעקב שפיר - לחתונה הזהב שלו
מהנעשה בסאסייטי בניו-יורק
ימי הולדת משולבים
טורים בחיפה
פולנים יוצאי קרמניץ בוחבים
באו להשחקע (צ'רמטניק, קרלר לבית ברשא)
הלכו לעולמם
כרכות מזל טוב

* * * * *

דעת המערכת:

מ. גולדנברג, י. רוכל, א. ארגמן, י. רפומורט, מ. אוח-יקר, י. גולברג,
שם. סייטלמן, רחל נדיר.
עיצוב גראפי ורישום - אברהם ארגמן, תרגומים - רחל נדיר.

מחיר החוברת: כארץ - 3 ל"י, בחו"ל 1 דולר.

ההוצאה בחו"ל:

Willin Kogan, 6828 Juno str. Forest Hills N. Y. 11375 U.S.A.
Marcos Katz, Ciudad de la paz, 1465 I.D. Buenos Aires Argentina
Max Deeser, 158 Anderson Ave, Winnipeg 4, Man. Canada

כתובת המערכת: ארגון יוצאי קרמניץ, רחוב לה-גרדיה 67, חל-אביב

א י נ ה א ל ס

זייט

18	סאטס אין קרעמניץ	- מאנוס גאלדענבערג און שמואל (מילעק) טייטעלמאן
29	דער העלבלויזער הימל איבר קרעמניץ	דוד צוקערמאן
32	איז שווארץ געווארן	- יצחק וואקסאן
33	זכרונות פון דער אלטער הייס	- דוד ראפאפארט
34	"ספר ווישניוויץ"	- יצחק פראכטענבערג
	געשטאלטן פון אסאל	
	<u>הלכו לעולמם</u>	
36	אלעזר (לוצער) בריק ז"ל	- רחל גבע-בריק
39	יצחק באראץ ז"ל	- יהושע גאלבערג
40	קלארא שניידער ז"ל	- שמואל (מילעק) טייטעלמאן
40	אליהו (אלי) שיפריס ז"ל	- מאנוס גאלדענבערג
41	בנימין בארשאפ ז"ל	- יצחק וואקסאן
43	משה וויינער ז"ל	- מאנוס גאלדענבערג, יצחק רויכל

פארשידענעס

44	דוד ראפאפארט - א גאסט אין ישראל
44	צווישן אונדזערע ווהיקים
45	די גאלדענע חתונה פון יעקב שאפיר און זיין פרוי חנה
46	אין אונדזער סאסייטי אין ניו-יארק
47	בשותפותדיקע געבורטס-טעג
47	פורים אין חיפה
48	נאך קרעמניצער אין ישראל
48	א מסיבה אין דער לעווינזאן-ביבליאטעק
48	געסט פון אויסלאנד
49	קרעמניצער פאליאקן שרייבן צו אונדז פון לאנדאן

ארגענטינער אפטיילונג

49	א צוזאמענטרעף פון קרעמניצער	- מרדכי כ"ץ
51	<u>באגריפונגען</u>	
52	טרויער אויסדרוקן	
53	שפענדונגען פון אויסלאנד	- שמואל טייטעלמאן

* * * * *

די רעדאקציע:

ס. גאלדענבערג, י. רוכל, א. ארגמן, דוד ראפאפארט, ס. אהרן-יקר, י. גאלבערג,
ש. טייטעלמאן, רחל נדיר-אטיקער.

ג אפישע צייכנונג: א. ארגמן, איבערזעצונגען - רחל נדיר.

פרייז פון העפט: אין ישראל - 3 ל"י, אויסלאנד 1 דאלאר.

פארשפרייטער אין אויסלאנד:

Willin Kogen, 6828 Juno str. Forest Hills N. Y. 11375	U.S.A.
Marcos Katz, Ciudad de la paz, 1465 I.D. Buenos Aires	Argentina
Max Desser, 158 Anderson Ave, Winnipeg 4, Man.	Canada

אדרעס פון רעדאקציע: ארגון יוזאי קרעניץ, רחוב לה-גרדיה 67, תל-אביב.

יובל העלייה החלוצית מקרמניץ

בחודש פברואר 1971 סלאו חסישים שנה לעלייתה של קבוצת החלוצים הראשונה מקרמניץ. שנים עשר היו הראשונים, מהם שדרו עתה ארבעה (חאחיס אברהם ויצחק ביברמן, שלמה פולשורק ויצחק רוכל). ראוי תאריך זה לציון מיוחד, שכן הם הם שפתחו במאורגן את העלייה מעירנו ואחריהם באו מאות.

ניהן איטוא את רשות הדיבור לחברי הקבוצה עצמם ונביא - בהשמות קלות - את ה'אור המאורע כפי הנור רוכל (ז"ל) ויצחק ביברמן, מתוך פנקס קרמניץ, חשי"ר (עמ' 115-119).

ה מ ע ר כ ת.

הנור רוכל ויצחק ביברמן

קבוצת החלוצים הראשונה

בתחילה 1921 עלתה לארץ קבוצת החלוצים הראשונה מקרמניץ שמנתה 12 איש, ובה נפתחה העלייה החלוצית המאורגנת מעירנו שנמשכה בהמשכות עד למלחמה העולם השנייה והקיפה מאות בני זרע, ואלה שמות חברי הקבוצה: 1) אכרס ביברמן, 2) יצחק ביברמן, 3) שלמה פולשורק, 4) רינה קריבין, 5) יעקב ציזין, 6) יצחק אידלמן, 7) בונים בקימר, 8) אחרונוב, 9) אשת אחרונוב, 10) הנור רוכל, 11) יעקב רייכמן, 12) יצחק רוכל.

חשעת הראשונים באו באניה "אכציה" ב-8.2.21. חשנים שאחריהם - באניה "פרנו" ב-20.2.21 והאחרון - יצחק רוכל ב-4.4.21. עס הראשונים באו גם משפחת עזריאל גורנגוס. בקרמניץ נמנו על הקבוצה עוד שלושה חברים אך לא עלו עמה והם: קשיה בה ד"ר מאיר ליטבק, 2) סימה רייכמן, 3) פסח ליטבק. חשתיים נרתעו נרגע האחרון ולא עלו לגמרי, ואילו פסח ליטבק עלה ב-1929.

חלק מן הנור הציוני אשר בקרמניץ שלא בא על סיפוקו בפעולה הציונית והציבורית בגולה אף שלקחו בה חלק פעיל, השתוקקו לקיים בגופם את אשר דרשו מאחריהם: לעלות לארץ ולהיות בה חיי עבודה. הנועה זו הקיפה עשרות, אך מחוסר התגבשה לבסוף קבוצה של 15 איש שחליתו לעלות מיד והתלו בהכנות מעשיות לכך.

"החלוצ" דק התחיל אז להתארגן ולקרמניץ שרם הגיעו שליחיו וקבוצתנו אנו התארגנה מתוך יזמה עצמית ואף לא כינתה עצמה קבוצת "החלוצ" אלא קבוצת חלוצים.

במגישותינו היינו מדברים יידיש ורוסית, אך היו בינינו גם קנאים שהקפידו על הדיבור העברי במגישותינו. קבוצתנו מנתה את רוב העסקנים הצעירים שהתרכזו שביב לגן הילדים העברי הראשון בעירנו וסביב למפעלי "תרבות" בכלל. בקשיי קליטה בארץ מבחינת הלשון לא נחנסינו.

ארגונה של הקבוצה והתכונותה לעליה הייתה גלים בקרב יהודי קרמניץ. ארץ-ישראל הפכה בעיניהם מושב מופשט לחוק לדבר של ממש.

פעולת "הכשרה" מאורגנת טרם היתה אז. אך שנים מחברי הקבוצה (תנוך רוכל ויצחק ביכרמן) יצאו ביזמתם הס בקיץ 1920 להכשרה חקלאית במסעו של האיכר היהודי איציק קוטישינר, כמפר המרוחק כ-30 ק"מ מעירנו, ושלמה פולטורק קיבל הכשרה חקלאית בתווה מחלוצ שבגרוכוב.

החלו הכנות לעליה. אז נשלחו שלושה מחברינו, אברהם ביכרמן, תנוך רוכל ופסח ליטבק לוארשה, באוגוסט 1920, לברר שם אפשרויות עליות.

בוארשה מצאו שליחים של קבוצות חלוצים מערים ועיירות שונות. אז גם תחארגנת הספרדות "החלוצ" ומרכזה. יחד עם אחרים השתתפנו בהקמת בתי חלוצים, כן השתתפנו בפעולת הסדר הארצי-ישראלי ואף דרשו מאתנו להצטרף למסדר לתקופה ממושכת ולדחות עליהנו. פסח ליטבק נפנה ללחץ זה, נשאר בוארשה ופעל במסדר הא"י עד 1929, שנים האחרים פירבו, וקם חום הטיפול בחסודות חזרו לקרמניץ ועלו לארץ עם הקבוצה כולה.

בחסאי, במתגנביס, יצאנו אח העיר. הלך הרוח של השלטונות השתנה חליפות. קודם ניתנו לנו חסודות על כסודותנו הפוליטית, אחרי כן החלו לחסוד בנו ולהתאנות לנו. באחד הלילות, ינואר 1921, יצאנו ברכבת ללוב, שם עשינו יום אחד, החלמנו אח הסף שבידינו לדולריס, והמסכנו דרכנו לוינה בה התעכבנו כ-10 ימים עד למועד צאת האניב מטרראסט.

באניב המסא "אבציה" יצאנו, ובה 70 חלוצים. לאחר מסע של 17 יום בכל חומי חסודת החיכוך הגיעה האניה לחוף יפו. מצב הרות חיה מרומם והסירה והריקודים לא מסוק. והנח הגענו לארץ מסס. ב-8 במברואר 1921 ירדנו בחוף יפו, חשעה מחברי הקבוצה ועם משפחת גורנגוט, נלקחנו לבית העולים בעב'מי, ומסס עברנו לבית העולים שבתל-אביב. עשרה ימים עשינו ביפו ובתל-אביב והיינו כחולמים.

בינחיים אזלה מרומם מהכיס, ביחוד היינו זקוקים לכסף לקניית כולי דואר ופכוך כביסה. הלכנו לצמל יפו בהדרכתו של יעקב ציזין, למקום פריקת העצים, ואחרי דין ודברים מסוך עם הפבליס הערבים שהתנגדו לנו בחוקף, - הצלחנו "לתפוס" סירה אחת של עצים, פרקנו אח מסענה והרווחנו 90 גרושים מכין וחקילין. חשעה היינו, ובחלקו של כל אחד נפלו 10 גרושים. במסחה חזרנו לבית העולים, קנינו כוליט ופכוך ומהרנו לכתוב מכתבים היתה. זה היה שחר העבודה הראשון שהשכרנו בארץ.

אז באו לבית העולים יהודה קופלביץ וישראל שוחט וסיפרו לנו על גודד העבודת על שם יוסף טרומפלדור, שהתקשר זה עתה עם השלטון חבויטי לבצע את עבודת המסליל בקו ראס-אל-עין - פחה-תקוה. הגדוד מייסד לשם זה פלוגה חרשת, "פלוגת כוניי מסילות ברזל". הם הציעו לקבוצתנו לייסד את הפלוגה החדשה של הגדוד. לאחר כמה דיונים החלטנו להיענות להצעה. עבודת המסליל החלה. היום למלאכת והלילה לריקודים. עוד באניב גלווח אלינו החבר ישעיהו פישמן מקרמניץ שעלה לארץ מהורוכוב, שם גר כשנים האחרונות.

קבוצת קרמניץ רישומה היה ניכר מאוד בפלוגת ראש-העין, יצא לה סט קבוצת עבודה טובה וממושטת שהוציאה גם חברים לתפקידי ציבור בפלוגה: חברנו אברהם ביברמן נקבע שדרן עבודה, חנוך רוכל צורף לועד הפועל של הפלוגה, ויצחק רוכל ייסד את העלון של הגודר "מחיינו" הקיים עד היום כעלון של מסק חל-יוסף.

קליטתנו בארץ הייתה קלה ומהירה. הקפדנו מאוד לדבר רק עברית ושימשנו דוגמה לקבוצות אחרות בגודר. מהר נקלטנו גם בעבודה ובחיי הציבור. היינו שמחים בחלקנו ומאשרים בחיים החדשים בארץ. הייתה זו אולי התקופה היפה ביותר בחיינו.

כשה-שנעה חודשים לאחר הצטרפותנו לגודר העבודה חל בו הפילוג הראשון. חברי "הפועל הצעיר" לא מצאו בו את מקומם ועזבוהו. אתם יצאו גם רוב חברי קבוצת קרמניץ. אחרים מהם הצטרפו במל-אביב לתכורת "בנין", אחרים פנו לג'נין, לעבודות בנין משפט חצאא הבריטי ואח"כ יסדו בסכריה קבוצת בנאים "בזלח". החברים שנשארו בראש-העין חיו אחרי כן בין מיסרי טשק חל-יוסף: חנוך רוכל, יעקב רייכמן וישעיהו פישמן.

קבוצת ה"בעל הבית" קינדער" מקרמניץ היו חוץ זמן קצר בנאים טובים, טייתים, טפסנים, חקלאים, סוללי מסילות ברזל, מעורים בחיי הארץ ורואים ברכה בעמלם. אין טסק שקיומה של קבוצה מאורגנת שהייתה שורש בארץ - השפיע על המשך העליה החלוצית מעירנו. ואמנם העליה נמשכה בלי הרף, עלו יחידים וקבוצות, מספרם הגיע למאות, ורובם נקלטו יפה.

כזאת הייתה החחלת העליה החלוצית מקרמניץ.

דוד בוקרמן

השזירו השמים על פני העיר קרמניץ

"זכור את אשר עשת לך עמלק"

- - - "בויל אילו רקיעי — דיו אילו ימי", כאמור ב"אקדמות", אילו השמים כולם חיו קלף, אילו הימים כולם היו דיו - לא היו ספמיקים כדי לחאר את האסון, את הזוועה ואת ההשפלה שעוללו הרוצחים הגרמנים ליהדות העולם וליהודי עירנו חיפת קרמניץ.

עשרים ושמונה שנים כותבים ומתארים את האסון ועדיין חרבה חרבה לא נאמר, כי אפילו אטן-המילה הכשרוני ביותר אין בכוחו לתת ביטוי למה שקרה.

מי זה יכול היה לחאר לעצמן ששמי תכלת בהירים ישחירו אף הם מרוב הצרות שעל פני האדמה. מי זה עלול היה לראות בדמיונו שטש זורחת במלוא זהרה ובו בזמן שרויה היא בערפל כבד בשביל חלק מדרי מטה, בשביל היהודים בלבד. "השמש זרחת, השיטה מרתת, והשוטח שטט" (ביאליק). מי זה יכול היה לחאר לעצמו שמרכות מיועדות חן לכל חולבי רגל - אך לא ליהודים, שהבוי הנאלת "ריצקו" מנקת המחראות יתיה רשאי

להלך על המדרכה, ואילו אזרחי יהודי משכיל, ואף רב העיר, יהיו רשאים לחלף אך ורק כאמצע הרחוב.

כל זה קרה, כל זה היה. עברו מאז שנות דור. הפכנו להיות עם חופשי עושה גאון - אולם לעולם לא נוכל לשכוח את אותם הימים, ימי השואה היהודית. הייבים הם להיות נזכרים בכל דור ודור.

קטעי זכרונות מן הימים הראשונים לכיבוש העיר ע"י הגרמנים, הפרעות במרכז הדוכנאי. מרצח בחצר בית הסוהר. הוציאו יהודים מבתיים והריצו אותם ברחובות העיר אל בית הסוהר ולאורך כל הדרך חכו בהם בכל כלי שהזדמן. ואם קיים בירושלים "גתים יסורים" תראהו כאין וכאפס מול "גתים היסורים" בו עברו יהודי קרמניץ בדרום אל בית הכלא, שם גאל אותם הסוהר מייסוריהם, ואלה שהצליחו להימלט משם יצאו כשהם שבורים ורצוצים בגומט ובנפשתם.

החיים בעיר היו אימים. מדי יום גזירות חדשות. מדי יום הגבלות וחשמלות. אסור לדרוך על המדרכה. אסור לצאת לשוק לקנות צורכי אוכל. על חשוך - סמל מגן דוד, לאחר זה הוחלף כסלאי זהוב, אחר מלפנים ואחר מאחור. "טמא טמא יקרא..."

מדי בוקר - מחנה של יהודים מובל מבית היוזנראס לעבודות כפייה ואין איש יודע אם עוד יחזור משם. מדי יום - ידיעות רעות ואיומות. בלי סלפון ובלי עתון - אך חירייעות חדרו וחגיעו. הנה רצחו את אברהם כריק (שכן שלגן), והנה רצחו את המתנחל רזון, רצח של בוררים ורצח קולקטיביזם אספו את האינטליגנציה היהודית לגן סיבולי, החזיקו אותם שם במאסר וכעבור כמה ימים הוציאו אתם להורג. אלו הן החדשות שהגיעו מדי מעט. חדשות שהביאו לידי סירוף הדעת. המשפחות של אסירי סיבולי רצו שמה יום יום עם תבילות מזון. התחננו בפני הסוהרים שימסרו את תבילות ליסיריהם. וחארו בגפסכס! הסוהרים היו מקבלים את התבילות, חבטיחו לתעביר אותן, וזה - זמן רב לאחר שה"אסירים" כבר נדרו עד אחר על הר-הצלב (קרעסטאווא) הסמוך לגן סיבולי. האיכרים שהיו באים העירה דרך הר-הצלב הביאו לנו את חיריעת האימה.

בשעה שש לפנות ערב היו האנשים נסגרים בבתיים, לא העירו לצאת מפתח תבית. מאושרים היו אל שניסח משותפת היתה להם, או חדר מרבות משותף. הם יכלו לפתוח לשבת יחד. ואילו מי שגר ביריה עם בניסה נבדלה - היה נידון להתיחר לבדו עם הפחד ועם תאימה, ולמקשיב לנקישות מבטיהם של הרוצחים, ולא היה בסות אם לא יתחשק למי מהם לצלוף לחלון הסגור, דבר שהיה קורה במעט מדי לילה.

והגזירות מחודשות: הוסל על היהודים לסמך לשלטונות מאתיים מעילי פרווה, להביא את חכטף וחזאב ומסבב זר. והיהודים נמתים ומשפלים עד כדי כך שהיו נחזקים בחור כדי לחקרים ולמסור את הזהב שכרשותם, את המסבב חזר ואף מעילי חפרות, כאילו היו אלה דברים צואים או דברים שבגנבה וגזילה.

לעולם לא אשכח אל ליל-האימים בו חרטו ושרפו את בית הכנסת הגדול, השמים האדום וכל הלילה בקעו משם קולות נפץ. אחרת לא ניהן היה לתרום את הקירות החזקים.

למחרת חיום בלכתי בבוקר לעבודה בתוך קבוצה של 40 איש עברנו ליד בית הכנסת. עמדנו ובכינו על הורבן בית המקדש של העיר קרמניץ. בכו גם אלה שרגלם לא דרכה פעולת במקום זה בחייתו על תילו. הסתהז היה נורא! שרידי בנין ללא גג, קירות מנותחים ומשחירים מכבים את החורבן. השמים כוסו עננים שחורים, כי שריפת "המקדש מעט" חשך את עומק השבריה של קרמניץ היהודית. אנוכי חיתי קשור לבית הכנסת קשר עז, שנים רצופות חיתי משורר יחד עם אבי ז"ל במקלה, עם חזנים מפורסמים.

תחיים הלכו ונעשו קשים מיום ליום. הנער חמש דרכים כיצר להמוק מן העיר כי היו שמועות שהרוסים מחקרים, אך היו אלה רק שמועות שוא, "עורבא פרח", בסועל לא הראו הרוסים כמעט כל התנגדות. חמצב הלך והחמיר. היו היהודים מוכרים כל מה שהיה להם באטם כסף, כדי לחיות את נפשם ואת נפש חמץ. האיכרים מן הכפרים הסמוכים היו מתגנבים העירה וקונים תמורת קמח או צורכי אוכל אתרים את מיטב הדברים שבכתי היהודים. היורנראט עשה רבות כדי לארגן עזרה לצרכים, מחחו מסכת וחמרק שהיו מקבלים פעמיים ביום הציל תרבה אנשים מחרפת רעב.

בפברואר 1942 נתפסתי ב"מצור" שנערך ברחוב וחטעו אותי למחנה עבודה בעיר ווילניצה, בתוך קבוצה גדולה של עובדי כפייה. היו שם יהודים גם מצרפת, רומניה וצ'כיה. טסם ברחמי אל תנועת המחרת "איסקרא" שהיצעה מעילות סוערת נגד הכובשים הגרמנים במקומות שונים של אוקראינה הרוסית. מחופשים כחיילים גרמניים נשלחנו לבצע פעולות נועזות וקיבלנו אותות הצטיינות מהצבא הרוסי. באחד הימים נתפסתי יחד עם עוד כמה חברים ונמחזו כבר לחלוח אותנו, אך המרטיזאנים שמעלו ביערות שבסביבה התגברו והצליחו לכבוש את העיר פבלוגרד ואנחנו ניצלנו. עיר זו עברה כמה פעמים מיד ליד עד אשר חוססוה עד תום ע"י הגרמנים.

בסוף שנת 1943 צירפו אותי לצבא הרוסי, ומסם - לצבא הפולני, לריביזיה חרביעית והשחממתי בקרב על ברלין.

את מעולתה של תנועת המחרת היארתי לאחר זמן ברוסיה בחוברת מיוחדת "איטקר שערעז וואדו". ולבסוף, בשנת 1945, זכיתי להגיע ליוס הנצחון על הרוצחים הגרמנים. תירגם מידיש - יצחק רובל.

הלכו לעולמם

חנוך רוכל ז"ל

(קטעים מהחברת שיצאה לזכרו, בשלושים למוחו, ע"י קיבוץ תל-יוסף)

בשר פניו

נולד ביום י'ב אדר ב' תר"ם (1900) בעיר קרמניץ. בן למשפחה מסורתית, אמידה וברוכת בנים. את האהבה לארץ ישראל ולשפה העברית ינק חנוך עם חלב אמו. שיר הערש הראשון שקלט בעריסתו הושר בעברית. כבר אז סופר לו כי "בימי קדם במרחקים היה היתה עיר, ואבוחיך הקדמונים לפנים גור שם... אזי היו עם". היה זה אמא שפרינצה שמעוררה נחפסה לציונות בכל להט נפשה והנחילה ליצואי חלוציה (אחד עשר במספר) את הכמיהה לארץ-ישראל ועירנות לענייני ציבור. ביתה היה אחו משני הבתים בעיר קרמניץ בהם היתה העברית שפת הדיבור הנאצלת, בנוסף לאידיש, שפת החולין.

מה חיו ה"אוניברסיטאות" של חנוך? חומש עם פירוש רש"י הוא למד ב"חדר" מפי "שמעון מלמד", יהודי למדן גדול אך קפדן. היה נוקט בכלל "חומש שבסו ~ שונא בנו" ומצליף בתלמידיו ב"קאנשטיק". פעם הצליף "המלמד" גם בו. חנוך התקומם נגד העוול שנעשה לו, התפרץ נגד "המחנך" וסופו שגנב את ה"קאנשטיק" וחבביאו. בזאת הסתיים השלב הראשון בהשכלתו. לאחר מכן הוא עבר ללמוד כביית.

בשנת 1913 נכנס חנוך לבית הספר התיכון למסחר, שם למד שנתיים, בו בזמן למד מקצועות יהודיים מפי מורים שבבית. וחנה פרצה מלחמה העולם הראשונה, החזית הרוסית-אוסטרית החקירה ובתי הספר התיכוניים שבעיר נסגרו. אז נשלח חנוך לאודיסה, שם עשה שלוש שנים (1915 - 1918) וסיים בית ספר דיאלי בהצטיינות. שלוש שנות שהותו של חנוך באודיסה הפגיעו עליו את חומסן יותר מכל תקופה אחרת. באודיסה הייתה קיימת אז "הסתדרות תלמידים ציוניים", שמיחתה פעולה חינוכית ערה. חנוך לקח חלק בפעילות זו ככל להט נפשו, ובהיותו בכיתת האחרונה נתקבל גם ל"החבר" הוא ארגון הסטודנטים הציוניים, וזמן מה היה גם חבר כועד הציוני העירוני (והוא בן שמונה עשרה בלבד), לוחם בקנאות נגד רביזיוניזם וכעד "תגשמה עצמיה".

עם שובו לקרמניץ, באוגוסט 1918, נתקבל חנוך לבית הספר התיכון למסחר כמורה ל"דח", ולפי עדותו של אחד מתלמידיו "היה חורג מן המסגרת תרשמית של מקצוע זה, חורה בעיקר תולדות ישראל וחינך את תלמידיו לציונות ולעלייה, חוץ הקמדה על דיבור עברי". בד בבד נכנס חנוך בכל מאורו לפעולה בהסתדרות הציונית המקומית, והתמסר בעיקר לפעולות תרבות וחינוך, אירגן חוגים של נוער ללימוד ציונות ולעברית

וביזמתו נוסד בקרמניץ גן חילדים העברי הראשון.

באותה תקופה הגיעה באפגןות לעבריה לעבודת שיא ובאמצע שנת 1919 הוא עבר לריבור עברי בלבר. ובתור נזנסנס: בא אליו שוטר מולני, בענין שהוא מטעם הרשות, וזכה גם אתו דיבר חנוך עבריה בלבר, באמצעות מחורגמן. שמה אתה איננו יודע. מעין "אליעזר בן יהודה של העיר קרמניץ".

ומכאן - לייסוד קבוצת תלוצים ראשונה, שחלת להתארגן בשנת 1919 אך יכלת לצאת לדרך רק בסוף 1920 והגיעה ארצה בינואר-מברואר 1921. הנאי המקום לא איפשרו הכשרה הקלאית מאורגנת לקבוצה כולה. אך חנוך עצמו עם עוד חבר אחד עברו קיץ אחד בחוות של הקלאי יהודי בכפר קוטסיטשונ הסמוך, בכל עבודות שדה. בשלחי שנת 1920 נסע חנוך לוורשה, עם עוש שני חברים מטעם קבוצת החלוצים, לסמל בהשגת רשיונות עליה ושחח עם חנישים אחרים.

את תכונותיו של חנוך הכירו עד מהרה עסקני העלייה והוא נדרש על ידם לרמות לזמן מה את עלייתו ולהצטרף למרכז "החלוצ" בוורשה, אך הוא דחה את החצעת ועלה עם קבוצתו מקרמניץ בזמן המיועד.

* * *

ב א ר ז - י ש ר א ל

בהגיעו ארצה ביום 20 בפברואר 1921 הצטרף חנוך מיד לגדוד העבודה על שם יוסף טרומפלדור, למלוגת ראש-העין, אשר עסקה בכניית מסילה ברזל.

הוא התבלט מימיו הראשונים בגדוד העבודה כאיש בעל שיעור קומה, חסתיין בשכל אנאליטי, ידע לנתח כל בעיית למרכיביה השונים. מיטתו הייתה ברורה ובחופעותיו באיבור משך אליו חשומה לב רבה, דבריו נשמעו חוץ הקשבה וחיה לו כוח שכנוע רב. אין תימה איטוא שהוא חפס במהרה עמדה חשובה בין ראשי גדוד העבודה, מילא תפקידים מרכזיים בשטחים שונים, ניהל לעיתים קרובות את ישיבות המועצה ומוסדות אחרים ועשה זאת בתבונה רבה ובכשרון רב.

וכשם שהחסיין בכשרון הסברה ובחגיון רב כהופעותיו בנאומים ובשיחות כך חסתיין גם בכתיבה, עשרות רבות של רשימות בנושאים שונים הוא מירסס, בעיקר ב"מחיינו" של גדוד העבודה. המסח שפירסס בקובץ גדוד העבודה "מן המסכת" על היטורות האידיאולוגיים של הגדוד, השיטה הכלכלית והארגונית שלו, תפקידיו ותחומי פעולותיו - היא היצירה המקיפה והמעמיקה ביותר שנכתבה אי פעם על מהותו ודרךו של הגדוד בכל שטחי הפעולות שלו.

בשלושה פולמוסים גדולים היה חנוך רובל מעורב בשנות פעילותו בגדוד העבודה:

- (1) פולמוס כפר-גלעדי - תל-חי, כאשר הנהלת הגדוד החליטה על מיוזג שני הקיבוצים, וזה בניגוד לעמדתה של הנהגת ההסתדרות. עקב פולמוס זה הוצא חנוך לזמן מה מן ההסתדרות.
- (2) פולמוס עין-הרוד - תל-יוסף, כאשר אנשי עין הרוד תבעו את ניתוקם מגדוד העבודה אשר אליו השתייכו לפי כן.
- (3) הפולמוס האידיאולוגי נגד אנשי חשמל שבגדוד העבודה,

שתכניא לעזיבתם את הגדרד ואח תגירתם לרוסיה הסובייטית, אך גם - להבראה מוסרית של התנועה הקיבוצית.

חנן היה אחד המעילים במאבקים אלה, נאמן לעקרונות חיסוד של גרוד הקבורה והחייב בראש הלוחמים נגד הסטיות מהדרך המקורית שלו. בו בזמן זכה הוא ליחס של כבוד גם מצד מתנגדיו ואפילו חארימים ביותר. הכל חכירו שהוא נאבק על האמת שלו, על מצפנו.

ואלו התחנות העיקריות בדרך חייו בארץ: פלוגת גרוד הקבורה בראש-העין, פלוגת הג'יפים, פלוגת חל-אביב, רמת רחל בירושלים, קיבוץ כפר גלעדי, קיבוץ חל-יוסף. כל אלה במסגרת גרוד הקבורה ועם מירוקן - במסגרת איחוד הקבוצות. הפקידיו מחוץ לקיבוצו - שליחות לליטא מטעם "החלוץ" בשנים 1935-36, ציר בקונגרס הציוני העשירי בציריך כנציג יהודי ליטא, ריכוז הפעולה החינוכית של איחוד הקבוצות והקיבוצים. ובשנים 1942-43 שימש כמזכיר מועצת מועלי ירושלים במשך שנה וחצי, אך סירב להמשיך, על אף הצעות ראשי ההסתדרות. בשנת 1933 הצטרף למפלגת מועלי א"י. תחת ציר בועידות רבות של המפלגה, ההסתדרות, הקיבוץ המאוחד ואיחוד הקבוצות והקיבוצים, חבר אסיפת הנבחרים השניה של כנסת ישראל. בשנת 1932 נשא לאשה את רחל רוניק ונולדו להם בן ובת, חברים בקיבוץ חל-יוסף.

בקיבוצו היה חנן מעורה ומעורב ככל. היה מאלה שאיכפת להם הכל. נענה לכל משימה וחמקיר שנקרא להם ושהוטלו עליו. רב היה חלקו בענפי המסח השונים: כאחד חנוקדים הראשונים והמסורים בעדר הצאן, כשלח רוכב על מרומי הסרקטור במסערת יום או לילה, כאיש מסע. אך עיקר עיסוקו כמפקח חיתת פעולתו כשדה החינוך. הוא היה בין מעצבי ובוני החינוך במסגרת ובתנועה הקיבוצית. בעל זיקה נפשית לחינוך הדור הצעיר, ליווה את הילד בחינוכו מבית החינוכות ועד לבגרותו והיה מחלוחמים לחשכלה גבוהה של בני הקיבוצים.

חנן בעל הזיקה העמוקה לאורח החיים הקיבוצי עשה חרבה להנחלת ערכי הקיבוץ לדורות הבאים. עם זאת לא דבק בו שסך מכל "שומרי החומות" והפתיע אותנו בחמיסחתו המודרנית את בעיות החינוך וחתת פחות להבנת מאוויי הדור הצעיר. בלי שסס הוא בעצמו בהוראה, השקיע חנן את עיקר מרצו הנפשי והאינטלקטואלי בהחוס בעיות החינוך. יותר משרד ומסח חלכות, - תאזין, התעניין ושאל. אכן, חס היה חאיש. דבריו היו שקולים ושלווים. ברק החכמה שבעניניו חביע יותר מן חמילים.

כשנה 1965 ביקר חנן ברוסיה הסובייטית. היה זה מסע ממושך שכלל ביקורים בקולחוזים, במסדות חינוך היכון וגבוה, פגישות עם סופרים, יהודים ולא יהודים ועם מנהיגי החקלאות הסובייטית. ראה הרבה, למד הרבה. גם ניסח להסביר כאזני הרוסים את ישראל הקבורה ואח התנועה הקיבוצית. וחנה גם שם נשמעו דבריו בחקשבה ומחוך יחס של כבוד. לאחר שובו הרצה על ביקורו זה בהזדמנויות שונות וגם כאולם ספרית ריכ"ל, בפני חוג של אנשי קרמניץ המתעניינים בנושאים אלה.

יחסו לקרבתו השואה בא לידי ביטוי בהססד שהוא חסמיד את חיים חרודי, חבר

האב בער'ש היה מסגר, אומן-אמן במקצועו. בית מלאכתו היה ברחוב שירוקת, שם

התפרנס בכבוד. היה בר-אורין, ידע ללמוד ובמיוחד אהב ללמוד משניות. היה בעל חסידות
יוצא מן הכלל, בעל קול ערב וחוש מוסיקלי בלחי רגיל. בשכחות ובחגים היה עובר לפני
החיהב בבית חכנט של צבי מנחם רוכל ובני הדור הצעיר התחנכו על מנגינותיו.

לוצער (אז כפי שהיו מכנים אותו בנעוריו - לוסקי) היה צעיר בכנים וחתיב
במשפחה. קונדס גדול היה, אהב לצחוק ולהצחיק. בעודו ילד למד ב"חדר" אבל לא המשיך
בלימודיו. ראשו וידייו היו בעבודה ואמנם בגיל צעיר נכנס לעבוד בבית המלאכה של אביו,
שם למד את העבודה ושם ספג גם את האהבה לעבודה. בנעוריו נתקיים בו "אהוב את המלאכה".
כאשר התבגר - פתח בית מלאכה משלו ובין השאר היה מייצר עגלות חורף לילדים. רבים
מלקוחותיו היו נערי הגויים "שקאצים", וכאשר מסר עגלה ל"שייגין" היה סלמד אותו, כידי
חליצנות חסובה עליו, גם שיר, סגולה לנטיעה טובה ומהירה:

לאך-לאך-לאקיס (וחלקלות)

גויים מאקיס (מכות)

אידן ברוכים (ברכות)

גויים קאדוחים (קדחת)

מבלי להבין את שר המילים היה השייגין יוצא שמח כשעגלתו מחזקת ובפיו שיר....

בית המלאכה היה שוקק תמיד ילדים מהחצר ומהסביבה שנמשכו אליו וממס דבקו בו.
היו אוהבים לראות אותו בעבודתו, כיצד הוא הופך במהירות חוט ברזל ששוט לצורות
נפלאות.

בשנת 1923 עלה אבא עם משפחתו ארצה והתישבו בחל-אביב. הוא לא היה זקוק שיקלטו
אותו, הוא נקלט בקלות ללא בעיות. ולא זו בלבד אלא ביחו היה מעין סרכז קליטה, עשרות
מיוצאי קרמניץ היו מחבוררים בביתו בבואם ארצה וגם היו נעזרים על ידו בסידורם.

פתח בית מלאכה משלו ותמיד עבד בעצמו "איך קען נישט ארבעטן ביי יענעם" היה
אומר, היה סוסף רק על "מיינע צוויי בארימטע הענט" שתמיד יפרנסו אותו. עבודתו הייתה
גורמת לו הנאה, בבחינת "שוב הנחנה מיגיע כפיו", עבודה שבמר - חבל היה לו למסור אותה
ללקוח, חבל להימרד ממנה. "כבוקר אני קם ומלטף את מעשי ידי". כמו אביו בעריש, היה
גם הוא אומן-אמן. סבכת ברזל לחלון, בדר ברזל - לא עשה אותם סתם כך, אלא תמיד צירף
משחו אמנותי: טרח, עלה, קישוט כלשהו, לפי יצירתו ולפי דמיונו.

למדן לא היה, גם את חשמה העברית לא קלט כראוי, אך היה אוהב לשבת ולהקשיב
ללימודים, לקיים "חוז מחאבק בעפר רגליהם של חלמידי חכמים". עם זאת היה מסט
מסוקים ומתחל בהט את שיתו, בנוסח טוביה החולב. כאשר קיבל דן, הצעיר הנכדי, דמי
חנוכה מסבא-בריק וחחלבט: "אז מה אקנה כזה" ענה לו חד וחלק: "קנה לך חבר".

היה איש משפחה חם, נכדיו דבקו לאהבה אותו והוא היה מתמוגג בחברתם. כל שלוש
בנותיו הצטרפו לקיבוצים. ואם כי הוא היה רחוק מחסיסת העולם הקיבוצי - קיבל זאת
בחבנה, לא מיחה בחן, היה מבקר אותן ממעט לפעם ופרגיש עצמו די בטוב גם בחברה
הקיבוצית.

חמיד היה עובד ושר, מחבב היה בעיקר טרקי חזנות, היו חזנים שהיה מעריץ אותם ומהלך בשכחות ברגל לרסח בן ואפילו לפתח-תקוה, אם התפלל שם חזן טוב. ובשכחות אחר הצהריים היה הולך ל"אוהל שם" להקשיב לחזנים ומקהלותיהם.

חוש ההומור לא אבד לו גם כשהתעורר כליל באחרית ימיו. חמיד החלוצץ והתחכסם.
היה איש חברה ואיש שיחה ושמחה. בעל מזג טוב.

כל ילדי השכונה הכירוהו. בורכו לבית הכנסת, אותה עשה יום יום עד יומו האחרון ממש, היו הילדים מתייצבים לפניו: אני דני, אני יוסי. כך הציגו את עצמם, כי ידעו שסבא בריק כבר איננו רואה, והוא היה מכבד אותם בסוכריה. עזרו לו לעבור את הכביש, פינו לו דרך.

שלוש פעמים ראיתי את אבא בוכה: כשנפטרה אמא, כשהודיעו ברדיו על כיבוש קרמניץ ע"י הגרמנים וכאשר נאלץ למכור את הסדן שלו שהביא עמו מקרמניץ. כשסכר את הסדן - ישב ונכה.

נמטר בפורים תשל"א.

יהי זכרו שמור וברוך.

* * *

יהושע גולברג

יצחק ברץ ז"ל

ערב אחד היינו מסובים בספריית ריכ"ל עם האחים ברץ, יצחק ופייבל מסורונסו שבקנדה, לרגל ביקורם של פייבל ואשתו בארץ, והייתה לנו שעה של קורח דוח בפגישת בני עיר רחוקים-קרובים. זה היה כיום חמישי לשבוע, 3.6.71, ובשבת בבוקר יצחק כבר לא היה בחיים, הוא מת מהתקף לב, ופוחו הפתאומי חדהים את כל ידידיו הרבים. איציק ברץ נולד בעיר קרמניץ בפברר הדוכנאי

בשנת 1909. אביו, ר' ישראל, היה סוחר עצים ידוע ומקובל מאוד הן בחברה היהודית והן על חוגי השלטונות הליצאונים הפולני שהיה גם בעל נכסי-קרקע רבים, יערוח ואתונזה, ובתוכם פנסרה גדולה (סארטאק) בכפר סמיגא,

בין קרמניץ לרובנא, העניק לר' ישראל ברץ זכיון בלעדי למכירת תוצרת המנסרה. החוגים האנטישמיים התרעמו על כך, אך הקורטור הפולני של הליצאום, פוניאטאונסקי, היה עונה להם כי ברץ הוא יהודי הגון וישר ומאז שהזכיון נמסר לו גדלה ההכנסה של הליצאום. הבית של משפחת ברץ היה בית פתוח לאורחים שנחבקלו ביד נדיבה ובסכר פנים. כל הבנים היו עוזרים לאב לנהל את העסק ולהרחיבו.

בפרוץ מלחמת העולם השנייה נמלט יצחק לרוסיה, ואחרי ניידורים הגיע לעיר אלמא-אחא שברוסיה האסיאטית, שם הכיר את אשתו לעתיד, את הסיה. בחוס המלחמה חזרו לפולין,

לעיר שצ'צ'ין, ובשנת 1948 עלו ארצה, וקבעו מושבם בעיריח יהודי, שם היו מהמתיישבים הראשונים. איציק פנה גם בארץ למסחר העצים, ואח יהודי הוא מצא תולמח לצרכיו. במהואות העיריח הוא רכש חורבה ערבית ולידה חצר נרחבת והודות להריצותו, כשרונו המסחרי וידיעותיו בענף זה הגיע תוך שנים מעטות להישגים מפליאיים, החורבה הפכה לבית יפה ומרווח, והחצר למחסן עצים גדול.

איציק היה אהוב על הבריות, בעל לב רחב ויד פתוחה, נכון תמיד לעזור לאנשים, אם בעצה, ואם בערבות לבנק ואם כהלואה ואף ע"י"מתן בסתר".

הללויותו המכה ליום אבל ביהוד. כל הסוחרים סגרו את חנויותיהם באופן סגור, ראש המועצה המקומית ועובדיה, פקידי הבנק, אנשי המשטרה ועוד רבים ליוו אותו בדרכו האחרונה.

מותו הפתאומי היכה בהלם את יוצאי העיר קרמניץ. המנוח השאיר אשה, בת נשואה וכן המשרת בצה"ל.

יהי זכרו ברוך.

ש. טייטלמן

קלרה שניידר ז"ל

נפטרה ביום 19.3.1971.

אחת מהדמויות הכולטות בפרבר חרובנאי שבקרמניץ. אשתו של משה שניידר, יצאן תבואות אמיד. היתה מעורבת בין הבריות. עזרה הרבה לנצרכים בקרמניץ.

ביתם היה פתוח לפליטים שורמו לקרמניץ לאחר המהפכה בערום ובחוסר כל, וקלרה דאגה לצרכיהם.

במלחמת העולם השנייה כשהיו חס עצמם פליטים ברוסיה - השתדלו לעזור לזולת במה שאפשר היה.

בהגיעם ארצה התישבו ברחובות וגם שם המשיכה

קלרה בפעולותיה. היתה אהובה על כלותיה ונכדיה, ויוצאי קרמניץ שבארץ התיחסו אליה בכבוד.

היא נפטרה באופן פתאומי, כהשאירה בן ואשתו, נכרים ונינים.

יהי זכרה ברוך.

מ. גולדנברג

אליהו (אלי) שיפריס ז"ל

ב-26 בינואר 1971 ניספה בתאונת דרכים קטלנית אלי שיפריס כאשר הסכונית אשר בה נהג נמחצה כליל. בן 22 היה במוותו. בנם של גוטה ויוסף שיפריס, שעלו ארצה מפולין בשנת 1968 ואחם שני ילדיהם, אלי ואחותו הצעירה מסנו.

עם גמר לימודיו התחיל אלי לעבוד בחברה למכירת מכוניות, כמכונאי, התגייס לצבא הסדיר והשתתף בתור סמל במערכה על ירושלים ובכיבוש רמת הגולן.

עם שיתורו מהצבא חזר למקום עבודתו הקודם, נחמנה כמנהל המכירות ובאחת המכוניות של החברה אשר בה שירת מצא את מותו הטראגי, בשעת מילוי תפקידו. אלי עמד להתחתן בקרוב, אף רכש לעצמו דירה ברעננה, שם חשב להשתקע. עם מותו אבד לגוטה ויוסף בן מסור וסוב לב, בעל דרך ארץ, ולאחותו - אח דואג ורע נאמן. יהי זכרו ברוך.

* * *

פ פ י ס ס

(הכלל והפרט)

לדרך רפופורו היקר בהגיעו ארצה - ברכה לכביה. טרם החליט בדעתו אם להשתקע בא או לשהייה מסושכת בלבד. אולם הוא כבר נרתם לעבודה בעריכת "קול יוצאי קרמניץ", והקוראים ודאי יהנו מיכלתו ומנסיונו. כזכור, היה הח' רפופורט פעיל ב"סוסייטי" של יוצאי קרמניץ שבניו-יורק שנים אחרות, כעוזר הארגון. גם פעל להפצת החוברות שלנו, מעודד אותנו במכתביו וחורם מפעם לפעם מפרי עשו. אנו מקבלים אותו בזרועות פתוחות כחבר לעבודה, ומאחלים לו בריאות טובה והסתגלות מהירה לארץ וליושבים בה. לאחר שהח' רפופורט שהה שבועות אחדים בקיבוץ מענית, הוא קבע אח מושבו בתל-אביב. קבלת פנים חמה נערכה לו ביום 3.6.71 בספריית ריב"ל, והח' רפופורט קרא מפרי עסו להנאתם הרוחנית של המסובים.

ב ס ו ד ו ר ת י ק י ס

לציון יובל החמישים של העלייה החלוצית מקרמניץ נפגשו ב-8 בפברואר 1971 ברירתו של שלמה פולסורק בתל-אביב שרידי הקבוצה הראשונה ומשפחותיהם וכן כמה

ידידים וקרובים מאנשי קרמניץ והעלו זכרונות מן החזוי של אותם הימים. חברנו רוכל קרא לפני המסוכים מכתב ששלח אל הוריו בקרמניץ באפריל 1921 לאחר שהייה של שבוע ימים בארץ, החרשמויות של חלוץ צעיר ותיאור צעירי הראשונים בארץ ומחשבותיו על חתיד.

חברנו פולטורק בידח את המסוכים בקטעי הומור ובשירה מימי "בראשית", כאשר "היו ימים", ואלו חברנו פנוס חביע את החרעומת שחוא נרשא בלכו כל חיימים, על אשר נמסל מלהסתפח לקבוצה הראשונה מחמת גילו הצעיר, ובשל כך נשאר בקרמניץ לזמן רב ועלה רק ב-1933.

ומצדנו נגיד לחבר הותיקים שלנו: "אשרי זיקנתכם שלא ביישה את ילדותכם".
(ועיין ברשימה "יובל העלייה החלוצית מקרמניץ")

אורחים מתו"ל

לאחרונה ביקרו בארץ כמה אנשי קרמניץ הגרים בחו"ל והם: (1) עזריאל גורנשטיין, פריז, (2) אנשיל זילברג, וויניפג, קנדה, (3) היליה שוורצאפל לבית רויט ובעלה אברהם, ניו-יורק, (4) פיבל כרץ ורעיתו, טורונטו, קנדה, (5) גרשון שקורניק ורעיתו, ניו-יורק, (6) יצחק ווקמן ורעיתו גניה, (7) חחזן הנודע קראולניק-דארזיווילובר, ניו-יורק, (8) אברהם ברשפ, לוס-אנג'לוס. הם נפגשו כאן עם בני משפחה וידידים, אנשי קרמניץ, כל אחד בחוג הקרוב לו, ולמשפחת שוורצאפל וכן למשפחת ברץ נערכו מסיבות של קבלת מניס, באולם של ספריית ריב"ל. כרגיל במסיבות כאלה, הועלו זכרונות משולבי הומור, שהחיו את החזוי של העיר קרמניץ, זהו מכרים משוחמים בחצלומים שונים, גם נקראו קטעים מתוך "ספר קרמניץ" הארגנטיני, ושירה אירח חמה של ידירות-אמח.

חתונת הזתב של יעקב שפיר ורעיתו חנה לבית פולטורק הוחגה בינואר 1971 במסיבת

משפחתית נרחבת, ומן הראוי לספר כהודמנות זו מקצת מתולדות חייו, בחו"ל ובארץ.

בקרמניץ היה הוא מעמודי התווך של החתונות הציוניות כאחד הפעילים מדור החמשון, יד ביד עם ביסו בוזיה לנדסברג. הוא נולד בעיר דובנא, ולאחר מות אביו בגיל צעיר התחנך יעקב מילדותו בקרמניץ בבית סבתו צביה וידע עוני וסבל. אך הודות למרצו וכשרונו סלל לו בכוחותיו הוא את דרכו בחיים ותגיע לאינסטיטוט הממשלתי למורים בוילנא, שהיה מכשיר מורים לבתי ספר יהודיים ממשלתיים. שנים אחדות היה שפיר מורה בשיעורים פרטיים וגם בביה"ס היחודי הממשלתי שבקרמניץ, ועם הווסד הרשח של בתי-ספר "תרבות", - עבר לחוראה ברשח זו, קודם בקרמניץ ואחרי כן בזוויירצי ובאוסטרוב-מזובייצק, שם כיהן כמנהל בית הספר. בימי מלחמת העולם הראשונה, כאשר שירח בבא ארוטי היה חנר בועד האיזורי של החיילים הציוניים במינסק, ובשבו לקרמניץ היה פעיל בחיים הציוניים ובחיים הציבוריים בכלל. אף נכלא כמה פעמים בבית סוחר, הן בימי פטלורה והן בימי הכולשביקים, יחד עם בוזיה לנדסברג, ד"ר ליסבק ומנהיגים ציוניים אחרים. עלה ארצה בשנת 1936, השתקע בחל-אביב ונכנס מיד לחוראה בכיתות מיוחדות לילדים מפגרים. הוא שחנית יסוד, יחד עם ריכה ברנשטיין ז"ל, לארגון עולי קרמניץ ובמשך שנים אחדות

היה מפעילי הארגון. עם התרופפות בריאותו הוא פרש מפעילות זו, אך עוקב בדריכות ובעניין אחר המתהווה בארגון. שפיר הוא נואם מחונן בשלוש שפות (עברית, יידיש, רוסית), וגם "מושך בעט סופרים". ברוסיה שימש קורספונדנט לעתון הליברלי "רוסקויה טלובו", וגם פורסם מאמרים ב"קרעמעניצער שטימע" ובארץ פירסם (ומפרסם גם כיום) רשימות בנושאים הינוכיים ב"דבר", "למרחב", "דבר לילדים". הוא עבר את גיל הגבורה, ואנו מאחלים לו ולרעייתו חנה הרבה נוחה, בריאות ואריכות ימים.

מהנעשה ב"טאסייטי" שבניו-יורק

חילופי גברי חלו לאחרונה בטאסייטי: המזכיר היוצא, דוד רפופורט מסר את כהונתו למזכיר הנכנס, וויליאם קוגן, ואיהוליניו שלוחים לשניהם. אנו מצפים שהחבר קוגן יפתח גם הוא, כקודמו, פעולה פוריה וגם יצליח להרחיב את חוג קוראי החבורה שלנו בין חברי הטאסייטי.

עם זאת נערכה לחבר רפופורט מסיבת פרידה חגיגית, צויינה פעולתו המסורה והמוצלחה ואיחלו לו הצלחה לקראת השתקעותו בישראל.

הלן וויינברג, המשוררת בת קרמניץ, ובעלה יעקב השיאו את בנם אהרון לבחירת לבו טזאן מישד. לכבוד נערכה מסיבה מטעם הטאסייטי ב-10 בינואר 1971. מיטב איהוליניו למשפחה וויינברג ולזוג הצעיר ואנו מקווים לראותם בחוכנו במרוצת הזמן. הלן מפרסמת מפעם לפעם שירים ביידיש החזורים כמיהה לרוחה של ה"אלטע היים", גם ב"טנקס קרמניץ" פורסם מפרי עטה וכן בספר קרמניץ שיצא לאור בארגנטינה.

דמותו הנלבבת של חברנו הנכבד והוותיק בנימין ברש - חוארה בחוברת הקודמת (עמוד 41) בחור "שר הקליטה" לאנשי קרמניץ בארצות הברית בשנות בראשית. בינתיים הגיעהני ידיעה על פטירתו ואנו מביקים השתתפותו הכנה בצערם של בני משפחתו ושל ידידיו אנשי קרמניץ שבניו-יורק (ועיין - מאמר לזכרו במדור יידיש בחוברת זו).

ימי הולדת משולבים

חן שבועיים ימים, בין יח"א איר עד א' סיון תשל"א מלאו (מן הקל אל הכבד):
(א) 65 שנים ליוסף אבידור-רוכל, (ב) 70 שנה לאחיו - משה, (ג) 75 שנים ליצחק הבכור,
(ד) 80 שנה לאחותם, לשרה. ביזמתם של דוד ההכשר, בניהם וכנותיהם של חנ"ל, נחוגו ארבעה ימי ההולדת במשותף, ביום 22.6.71, בביחו של אלדר בן יצחק שבכפר בית זית, ליד ירושלים, במעמד בני המשפחה לדורותיהם וידידי המשפחה, המון חוגג של קרוב למאה איש. המסובים חופצו לשמוע על המוצא העתיק של המשפחה: מצד האב, רוכל, - מימי הבית חשני, ומצד האם, היילפרין, מזרעו של דוד המלך. הוגשו מיסמכים בכתב, והמאמין - יאמין. אחד הגיסים, יעקב צור, חתר להוכיח, על סמך מגילת יוחסין שבידו, כי גם משפחת צור הם מזרע דוד המלך. ניהא. עינינו לא צרה. ובמעמד זה הוכתרו בחואר של "נסיכים לבית דוד" כל אלה שההייחוסות הוכחה....

פורים בחיפה

כמו בכל שנה הסבו גם הפעם אנשי קרמניץ שבחיפה במסיבת פורים עליזה. וגם הפעם ידעו חברינו החיפאים להשירות רות טובה ונעימה ב"שבת אחים" זה. השתתפו גם מספר חברי מטל-אביב ומנקודות אחרות וכן הח' עזריאל גורנשטיין הגר בפריז, וכסוב לב המטובים - חופיעו אחדים מהם גם במסכות, מעניני דיומא.

פולנים יוצאי קרמניץ בוהנים פלונדון

לונדון, 8.4.71, מר יהושע גולברג הנכבד!

קבלנו מכחך מיום 15.1.71, אך בגלל שביחת הדואר אנו עונים רק עכשיו. אנו מודים לך עבור שתי החוברות של "קול יוצאי קרמניץ" שהואלה לשלוח לנו, ואנו מלאים התפעלות והערבה כלפיכם על הדבקות בזכרה של העיר קרמניץ ועל עבודת חגמלים שאחם מסקיעים בהוצאת החוברות. חבל מאוד שאין אנו שומעים עברית ואיננו יכולים לשחות בפה מלא מהמעיין הזה. תודתנו עבור הנספחים הקצרים בשפה הפולנית, ומבקשים ממך לחבא מרגומים יותר רחבים.

בקרב נעביר לכם קצת חומר מן האוספים שלנו ותוכלו להשתמש בהם בחוברות

שלכם.

אנו מאחלים לכם כל טוב ודורשים בשלומט של נאמני העיר קרמניץ בישראל.

חלינה צ'רנוצקה - יושב ראש הועד

הרמאשווטקי - המזכיר.

* * *

באר להשחקע

משפחת קרלר. מרומית הסובייטית הגיע המסורר יוסף קרלר ורעיתו חני לבית ברשע. קרלר לקח חלק בבטאון "סאוויעטשע הימלאנד" המופיע במוסקבה. גם היה כלוא מספר שנים בסיביר. הם נתקבלו בארץ במאור פנים, הנשיא ז"ר ערך לכבודם מסיבת כבוד וליוסף קרלר הוענק פרט על שם איציק מאנגר.

שמראל צ'רפשניק ורעיתו עלו ארצה מהעיר קורדובח שבארגנטינה והשחקעו בחרצליה, לאחר שבתם עלתה שנים רבות לפנייהם וחיא חברים בקיבוץ. החבר צ'רפשניק (הסב שמו בארגנטינה לרומנוביץ) הוא כגיל הפרישה ועיסוקו בארץ טרם נקבע.

חלווה אותם ברכתנו הנאמנה לסידור מהיר ונוח ולהשתלכות בחברה הישראלית וגם

בקרב אנשי קרמניץ שבארץ.

* * *

הלכו לעולמם

מאז חופעת החוברת הקודמית, דצמבר 1970, הלכו לעולמם כמה חברים יקרים מבין יוצאי קרמניץ והם (לפי סדר אלפא-ביחא):

חיים ברייטמן	- בת-ים
שאוול בורשטיין	- וויניפב, קנדה. בנו של המורה יוסף בורשטיין.
רעייתו של פרופסור זאב חסיד	- ברקלי, קליפורניה
מאיר כץ (לשעבר קצל)	- כפר סירקין
בוריה בן לייב פסיס	- באר-שבע
משה וויינר	- תל-אביב
דוד קורניץ לבית בקימר	- תל-אביב.
דוד שור	- נחניה, בעלה של מלכה לבית ביכרמן.

חשתפוחנו חכנה בצערם ובאבלם של משפחותיהם, ולא יוסיפו לדאבה עוד.

* * *

ברטן מזל - טוב

ליוסף וימימה אביר, ירושלים, להולדת הנכדה החמישית, נועה, בת לדנה וטייק פלר, בבית זית.

לחיים זינגר ורעייתו סוניה לבית וולדברג, תל-אביב, לנשואי בתם בלה עם בחיר לבה דוד כהן.

למאיר ומרה המבורסקי, רמת-גן, לנשואי בתם הגיה עם בחיר לבה.

ליצחק וויינשטיין ורעייתו וויטיה לבית קרשון, תל-אביב, לנשואי בתם לילי עם ב"ל בועז נציץ.

ליוסף קריץ ורעייתו בבה לבית רוכל, חיפה, להולדת הנכד אוהד, בן לפנינה ובנימין קריץ.

יעמדו כולם על הברכה ותרכינה שמחות בקהלנו.

* * *